

Herman Beck, hoogleraar godsdienstwetenschap
Tineke Nugteren, universitair docent religiewetenschappen

Waarín geloof jij? God en ik, ik en God

God is voor veel mensen erg belangrijk, voor sommige mensen niet zo erg belangrijk en voor andere mensen totaal onbelangrijk. Wat je gelooft en niet gelooft, bepaalt voor een deel wie je bent. Jouw persoonlijkheid krijgt vorm door je geloof; soms heel sterk en soms wat minder.

Over niets wordt zoveel gekibbeld als over God. Dat komt omdat er een verschil is tussen weten en geloven. De mensen die niet in God geloven, weten zeker dat God niet bestaat: 'Ik zie hem nergens, er is geen wetenschappelijk bewijs voor en daarom is het niet mogelijk dat er een god is.' Daar zit wat in. De mensen die wel in God geloven, weten ook dat ze gelijk hebben: 'Het maakt niks uit dat er geen bewijs is voor God; als je gelooft, heb je geen bewijs nodig.' En daar zit ook wat in. Snap je wat het probleem is? Eigenlijk hebben allebei de groepen gelijk. En dat is een goed recept voor gekibbel.

Best jammer, want doordat iedereen denkt dat hij gelijk heeft, zitten ongelovigen, gelovigen, christenen, moslims, joden, hindoes en boeddhisten elkaar al eeuwenlang dwars. Soms op een nette manier, door met elkaar te praten. Maar er zijn ook veel godsdienstoorlogen gevoerd. Zo kwaad worden de mensen soms op elkaar. En de dapper ridders die in de middeleeuwen op kruistocht gingen naar het oosten, waren in feite gewoon ordinaire boeven op rooftocht. Want je kunt je geloof natuurlijk ook gebruiken om er anderen kwaad mee te doen.

ONZE GOD IS DE BESTE

Religie zorgt ervoor dat je ergens bij hoort. Dat is een prettig gevoel. Voor een moslim is het fijn om naar de moskee te gaan. Daar komt hij zijn familie en vrienden tegen en leert hij de waarde van oude tradities. Het is een veilig, beschermd gevoel. Maar als de ene groep vindt dat hun God beter is dan die van de andere groep kan er geruzie komen. Voetbalsupporters doen het ook. Fan zijn van een voetbalclub is bijna hetzelfde als gelovig zijn. Een echte fan gaat voor zijn club door het vuur. Kennelijk hebben mensen het nodig, dat gevoel dat ze ergens bij horen. Maar het is best belangrijk om te weten dat niet één groep de beste is. Elk geloof is goed. Niks geloven is ook goed. En de club die dit jaar landskampioen wordt, kan volgend jaar weer onderaan staan. Dus niemand is de beste.

CIJFERS

In Nederland wonen ongeveer:

- zeven miljoen christenen
- één miljoen moslims
- 250.000 boeddhisten
- 250.000 hindoes
- 50.000 joden

Reisgids

Aan de andere kant hebben mensen veel aan hun geloof. Het helpt hen om te worden wie ze zijn. Het is heel moeilijk om uit te leggen wie of wat God is. Als je het heel voorzichtig probeert, zou je kunnen zeggen dat alles wat er is, van het kleinste plantje tot de grootste sterrenhemel, op een bepaalde manier met elkaar te maken heeft. Alles is met alles verbonden. Dat is God. Als je daar heel diep over nadenkt, kun je er duizelig

Het is heel moeilijk om uit te leggen wie of wat God is.

RARE JONGENS, DIE BELOVIGEN!

Als iemand zegt: 'Ik heb mijn leven over voor mijn geloof en zal er alles voor doen en laten wat nodig is om mijn God te eren en te leven volgens zijn regels,' dan denken heel veel Nederlanders: ja, doe! Maar als iemand zegt: 'Ik wil over acht jaar meedoen aan de Olympische Spelen, dus ik ga altijd vroeg naar bed, ik kom niet op feestjes, ik eet supergezond en ik train iedere dag zes uur,' dan denken diezelfde Nederlanders: stoer! Natuurlijk is meedoen aan de Olympische Spelen niet hetzelfde als je leven aan God wijden, maar er zijn wel overeenkomsten in de dingen die je ervoor moet laten. Hoe komt het dat we die sporter in Nederland knapper vinden dan de gelovige? Dat is niet zo moeilijk: we hebben in Nederland meer met sport dan met God. Hoe goed of slecht we iemand anders begrijpen, heeft heel veel te maken met de wereld waarin we zelf leven. En hoe verder de wereld van de ander van ons verwijderd is, hoe lastiger het wordt om hem te begrijpen.

Soms lijkt een wereld op de onze, maar zijn de verschillen toch groter dan je denkt. Kijk maar eens naar Amerika. De invloed van Amerika op ons dagelijkse leven is enorm: Big Macs, films, muziek, Halloween, mode. Daardoor zou je vergeten hoe anders de gemiddelde Amerikaan is dan de gemiddelde Nederlander. Amerikanen geloven in twee dingen: in God en in hun land. Op de meeste scholen in de Verenigde Staten wordt iedere ochtend gebeden en gezongen. *God bless America*. Bij bijna alle huizen hangt de Amerikaanse vlag en de meeste Amerikanen zijn trouwe kerkgangers. Ze hebben veel over voor hun land en vertrouwen erop dat God hen daarbij helpt. En wie in die strijd om het vaderland sterft, is een held. Want hij is gestorven voor het vaderland!

En Nederland? Op sommige scholen is het verboden om een rood-wit-blauw vlaggetje op je kleren te hebben. Het zou kunnen betekenen dat je extreem-rechts bent. Mensen die samen naar de kerk of de moskee gaan om te bidden, vinden we eigenlijk maar een beetje sneu. En sterven voor Nederland? Ja zeg, we hebben wel wat beters te doen.

van worden. Maar het is ook een prettig gevoel. Het zorgt er namelijk voor dat je beseft dat ook jij een onderdeel bent van alles. Je hoort erbij. Je bent een stukje van het universum. Een heel klein stukje natuurlijk, maar toch: zonder jou zou de wereld niet precies hetzelfde zijn. Dat is ook God.

Er zijn heel veel verschillende geloven. En die geloven hebben bijna allemaal weer afsplitsingen; groepjes die net weer iets anders geloven dan andere groepjes. Maar bij alle geloven en godsdiensten is één ding hetzelfde: het zijn lessen in leven. Geen enkele godsdienst is uit op de vernietiging van de aarde. Elke religie wil het leven in stand houden. Dat is belangrijk om te weten. *Eert uw vader en moeder*, staat er in de Tien Geboden. Dat betekent niet dat ze elke dag thee op bed moeten krijgen, maar dat je als kind moet weten wat je plaats is én dat ouders zich verantwoordelijk horen te gedragen. Waarom? Omdat je anders zelf een slechte vader of moeder wordt. En dat zou het voortbestaan van het leven weer in gevaar kunnen brengen. *Gij zult geen overspel plegen* is er ook zo een. Het probleem van seks met een ander dan je eigen man of vrouw is niet dat het zondig (fout) is, maar dat je als kind de kans loopt dat je niet weet wie je vader is. En iedereen heeft er recht op om te weten wie zijn

ATHEÏSTEN EN IETSISTEN

Ongeveer een kwart van de Nederlandse bevolking gelooft niet in God. We noemen die mensen *atheïsten*. Er zijn atheïsten in soorten en maten. Veel mensen zijn niet gedoopt en zonder geloof opgevoed. Die zijn er gewoon niet zo mee bezig. In de tweede helft van de vorige eeuw hebben ook veel mensen afstand gedaan van hun geloof. Ze wilden niet langer bij een kerk horen. Een derde groep vindt religie maar niks en is bijna net zo fanatiek atheïst als sommige gelovigen religieus zijn. Atheïsme kan dus ook een soort geloof worden. De vierde groep is niet verbonden aan een kerk of geloof, maar denkt wel dat er 'iets' is tussen hemel en aarde wat wij niet kunnen zien. Voor die mensen heeft Ronald Plasterk in 1997 de term 'ietsisme' bedacht; je gelooft in 'iets', maar je weet niet precies waarin. Dat kan dus ook.

vader is. Als je op die manier naar de regels van religies kijkt, zijn ze niet eens zo streng, maar vooral heel erg wijs.

Yusuf en Jozef

De meeste religies hebben een heilig boek. Voor de christenen is dat de Bijbel, de moslims hebben de Koran en de joden de Tenakh. De boeken zijn lang geleden geschreven en er zijn opvallend veel overeenkomsten: Yusuf uit de Koran is Jozef uit de Bijbel en in de Tenakh kom je heel veel mensen tegen die ook een rol spelen in de Bijbel. Bij de hindoes duikt Boeddha (van het boeddhisme) zelfs even op. Maar lang niet alles is hetzelfde. Voor moslims is de Koran de absolute heilige waarheid; wat erin staat is het woord van Allah, dus zo is het en niet anders. Christenen hebben veel verschillende versies van de bijbel gemaakt en iedere groep houdt vast aan zijn eigen versie. De joden gebruiken hun Tenakh juist weer als uitgangspunt om te discussiëren over de inhoud.

Kijk, een christen!

Wie je bent, wordt ook bepaald door hoe anderen je zien. Een Marokkaan is in Marokko in de eerste plaats een mens, een landgenoot. In

Nederland is hij in de eerste plaats een Marokkaan en in de tweede plaats een moslim. En dan pas een landgenoot. Dat is raar. Stel je voor dat je als Nederlander naar Marokko gaat en ze roepen: 'Kijk, een christen uit Nederland.' Dan denk je toch ook: hou eens op, ik ben gewoon wie ik ben. Je hebt al geleerd dat wie je bent, wordt bepaald door je genen, je ouders, de plek waar je opgroeit en wie je wilt zijn. Maar ook waarin je gelooft, hoort dus thuis in dat rijtje. En hoe meer je ergens in gelooft, hoe groter de invloed van je geloof is op wie je bent. Maar om te zeggen dat een christen een totaal ander mens zou zijn wanneer hij als moslim geboren zou zijn, gaat te ver. En dat komt weer omdat de meeste geloven een zelfde soort boodschap hebben: probeer een goed mens te zijn, help elkaar, vertrouw op de toekomst en leer van het verleden.

Een ander mens?

Je kunt moeilijk iemand vragen om van geloof te veranderen, alleen maar om te zien of hij dan verandert. Dus de vraag of een ander geloof (of geen geloof) je 'ik' verandert, is moeilijk te beantwoorden. Hieronder zetten we op een rijtje hoe drie geloven denken over de 'ik'; wat de rol is van de mens in de ogen van hun God. Als je dat leest, kun je zelf bepalen of en hoe jouw 'ik' zou veranderen als je in iets anders zou geloven dan waarin je nu gelooft.

• Islam: kiezen om Allah te dienen

De veelvoorkomende Arabische naam 'Abdel' betekent 'knecht' of 'dienaar'. Dat zegt iets over hoe moslims hun relatie met hun god Allah zien. Je bent er om Allah te dienen; dat is je grootste en belangrijkste taak in je leven. Hij heeft de mens gemaakt om Hem te aanbidden. Zo staat het tenminste in de Koran. Maar er staat ook dat er

EEN PLASTIC BOEDDHA

In twee op de drie Nederlandse huizen staat een boeddhabeeld. Van hout, metaal, plastic of steen en gekocht bij Xenos, het Kruidvat, Blokker of Intratuin. Wat hebben we in Nederland ineens met Boeddha? Want zoveel boeddhisten leven hier niet. Vroeger hing er in bijna alle huizen in Nederland een kruis als symbool van Jezus. Nu veel mensen hun christelijke geloof niet meer zo heel serieus nemen, verdwijnen de kruizen. Bovendien denken veel mensen bij een kruis aan het lijden van Jezus en dat vinden ze onprettig. Omdat boeddha een gezellige dikkerd is, die glimlachend de wereld in kijkt, vinden mensen hem wel leuk staan op de kast. Heel misschien denken ze af en toe ook even na over wat Boeddha gezegd heeft en vinden ze een beetje houvast aan het boeddhisme. Niet bepaald een heilige overtuiging. Maar verder is er ook niks mis aan een plastic boeddha in huis.

TWEE GELOVEN OP ÉÉN KUSSEN

Nog niet zo lang geleden was bijna iedereen in Nederland katholiek of protestant. Nog altijd hebben katholieken en protestanten hun eigen kerken. Maar vroeger hadden ze ook hun eigen voetbalclubs, hun eigen winkels en hun eigen ziekenhuizen, omroepen en scholen. Die scheiding ging behoorlijk ver. Een katholiek mocht niet met iemand die protestant was trouwen. 'Twee geloven op één kussen, daar slaapt de duivel tussen,' zeiden de mensen dan. Wat ze bedoelden was dat ze niet wilden dat de twee geloven met elkaar vermengd raakten. Je opa en oma hebben die tijd misschien nog meegemaakt. Gelovigen waren vroeger ook niet zo dol op ongelovigen. Een kind dat niet gedoopt was, mocht niet naar een katholieke school. God was vroeger een stuk strenger dan nu, lijkt het wel. Maar het kwam natuurlijk vooral omdat de mensen de lessen van het geloof vroeger op een andere manier uitlegden dan tegenwoordig.

in geloof geen dwang is. Moslims maken zelf de keuze om hun leven in dienst van Allah te stellen. Hoewel Allah in alles jouw meester is, heb je de vrijheid om zelf te kiezen hoe je jouw leven inricht: goed of slecht. Maar de gevolgen van die keuzes zijn natuurlijk ook voor jou.

- **Christendom: de mens is slecht, gelukkig hebben we Jezus**

Bij christenen ligt dat anders. God is goed, maar mensen zijn zondaars. En de enige manier om een iets minder slecht mens te worden, is door te leven volgens de regels uit de Bijbel. De manier waarop Jezus geleefd heeft, is voor veel christenen het voorbeeld hoe het wel zou moeten. Als je er goed over nadent, is dat nogal een verschil met de islam. Volgens het christendom ben je al slecht op de dag dat je geboren wordt en moet je er alles aan doen om jezelf te verbeteren. Vergeleken met de keuzes die moslims kunnen maken, zou je dat een valse start kunnen noemen.

- **Boeddhisme: je hebt helemaal geen ik**

Boeddhisten geloven in *reïncarnatie*. Dat betekent dat je steeds opnieuw geboren wordt, maar

telkens als iets of iemand anders. Doe je goed je best in dit leven, dan kom je terug als een beter mens. Maak je er een puinhoop van, dan kom je terug als een slechter mens of als een dier. Omdat boeddhisten er zo van overtuigd zijn dat alles op die manier telkens verandert, bestaat er niet zoiets als een ik – om de eenvoudige reden dat jouw 'ik' nooit af is. Je komt immers telkens weer terug in een andere gedaante.

De 'ik' van een moslim en de 'ik' van een christen zijn allebei sterk gevormd door hun geloof. Dat is de overeenkomst. Het verschil is dat een moslim tijdens zijn leven kan bepalen of hij goed of slecht leeft (volgens de Koran) en dat een christen alleen maar zijn best kan doen om minder slecht te worden dan hij als mens al is. Als je probeert om dat samen te vatten kunnen moslims linksaf of rechtsaf. Christenen kunnen alleen maar terug naar het goede en hebben dus minder te kiezen dan moslims. Bij de boeddhisten ligt het simpeler: je hebt geen 'ik'. Alles is telkens in ontwikkeling, één leven is nooit genoeg om te laten zien wie je bent en in een ander leven ben je weer totaal iemand anders. Dus waarom zou je jezelf druk maken om wie je bent?

“Kibbel niet teveel over God. Want echt begrijpen wat een ander aan Zijn geloof heeft, lukt nooit.”

Van God los?

Mensen die samen naar de kerk gaan om te bidden. In Nederland is het steeds minder de gewoonte. Sterker nog, we vinden mensen die het wel doen vaak maar een beetje sneu. Maar doordat we niet meer samen naar de kerk gaan, staan we ook minder vaak stil bij de boodschap van het geloof: probeer een goed mens te zijn, help elkaar, vertrouw op de toekomst en leer van het verleden. Bovendien voelen we ons minder een groep. Veel mensen vinden dat ook jammer, want het is een veilig, beschermd gevoel. Mensen houden er nu eenmaal van om in groepen te leven. *Van God los* is een uitdrukking waarmee je bedoelt dat iemand helemaal de weg kwijt is omdat hij niet meer weet welke regels hij moet volgen. Je kunt die uitdrukking letterlijk nemen. Dan betekent het dat iemand de regels van God niet naleeft. Je kunt hem ook figuurlijk nemen. En dan wil het zeggen dat iemand zo op zijn eigen houtje bezig is, dat het hem niet meer kan schelen of anderen daar last van hebben.

Zijn wij van God los? Zolang je probeert een goed mens te zijn, elkaar helpt, vertrouwt op de toekomst en leert van het verleden, dan zit je wel goed volgens de verschillende geloven. En kibbel niet teveel over God. Want echt begrijpen wat een ander aan zijn geloof heeft, lukt nooit. 🗣️

SAM LAMMERS - 13 JAAR

Ik ....

- ben jarig op Koninginnedag
- ben het broertje van Loes en Emma
- ben gek op friet
- ben een brugklasser
- ben niet rustig
- kan goed met iedereen opschieten
- ben soms uitgelaten
- doe niet moeilijk
- ben de jongste thuis
- ben spits
- ben niet dol op geschiedenis
- speel voetbalspelletjes op de computer
- ben fan van Lionel Messi
- **word later profvoetballer**
- ben tweebenig
- heb veel vrienden
- ben vaak laat thuis door de trainingen
- ben bij Manchester United geweest
- houd van makkelijke, sportieve kleren
- wil altijd winnen

“Ik ben gek van voetbal, altijd al geweest. Toen ik vier werd, ben ik meteen bij de club in mijn dorp gegaan. Nu speel ik bij Willem II/RKC en in het selectie-elftal van Zuid-Nederland. Ook zit ik in de speciale sportklas op school. We trainen vijf keer per week en spelen zaterdags een wedstrijd. Ik vind voetballen altijd leuk. Het is gewoon lekker om bezig te zijn. Als ik thuis ben, ga ik vaak nog met vriendjes uit de buurt voetballen. Mijn techniek is goed – ik kan kappen, draaien en de tegenstander uitspelen. Later wil ik profvoetballer worden en ik denk dat dat gaat lukken. Voetballen in zo'n groot stadion als van Manchester United in Engeland lijkt me geweldig. Ik mocht er een keer heen omdat ik de techniekkampioenschappen gewonnen had. Toen kreeg ik ook een shirtje van Wayne Rooney, met handtekening!”